

Zitierhinweis

Dvořáčková-Malá, Dana: Rezension über: Jean Flori, Eleonora Akvitánská. Vzpurná královna, Praha: Argo, 2014, in: Český časopis historický, 2016, 1, S. 225-226, DOI: 10.15463/rec.608130805

český časopis historický

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.



nických rodů či obecně ženám dvorského prostředí. Specifickou skupinu tu tvoří v určitých aspektech samostatný a na úrovni mužů postavený vdovský stav.

Hlavní metodické kroky autoři spatřují v postižení dobového přístupu k dětství, aniž by se chtěli nechat vázat stanoviskem jedné ze skupin štěpících se podle vztahu k paradigmatické koncepci Phillipa Arièse, dále, ve kvalifikování dobového postavení ženy v roli matky a s tím souvisejícího postižení dobových přístupů k mateřství, jakož i v pochopení středověkého (sebe)vnímání ženy a její role v tehdejší společnosti. Realitu dětství a ženství přitom usilují rozšířit též o pohled z perspektivy samotných aktérů(ek), čili o rovinu subjektivního prožívání ženství a dětství. Autoři upozorňují, že ženy a děti nelze z dobové společenské complexity vydělit a opomenout při tom jejich strukturální vazby se světem mužů, kterým byly obě zkoumané skupiny do značné míry determinovány. Obecně vzato se autorský tým rozhodl zvolit směr bádání v ose studia každodennosti a dějin mentality.

Práce užívá a vyrovnává se s nepočtenou stávající domácí literaturou. Vzhledem ke své koncepci dílčích sond do různých oblastí zkoumané tematiky kniha představuje rovněž limity a subjektivní deformace analyzovaných skupin pramenů. Využívá přitom komparací a paralel se zahraničními poměry i s mnohdy strukturálně podobnými a přitom prameny lépe podloženými poměry v raném novověku.

Zdeněk Beran

Jean FLORI

Eleonora Akvitánská. Vzpourná královna

Praha, Argo 2014, 353 s.,

ISBN 978-80-257-1317-4.

Kniha Jeana Floriho v překladu Ireny Kozelské se věnuje osudům proslulé Eleonory Akvitánské. Hned v úvodu autor uvádí, že právě rozporuplná hodnocení této ženy ho přivedla k předkládané práci, již nazval „Vzpourná královna“. Zaujetím pro očistění královny od příkrých soudů jejích současníků i přepjatých hodnocení dnešních badatelů se netají ani v dalších kapitolách. Můžeme ocenit, že retrospektivní pohled, který nabízí, představuje čtenáři různá hodnocení Eleonory od středověku až po současnost.

Jean Flori rozdělil knihu do dvou částí, kdy nejprve hodnotil to, co lze o Eleonoře konstatovat či jednoznačně určit na základě pramenů. První polovina knihy čítá devět kapitol, které představují její biografii. Flori ji zhodnotil v podnázvu jako „Pokus o kritickou biografii“. Provází čtenáře životem Eleonory od dětství, přes sňatek, roli královny Francie, vévodkyně či královny Anglie, až po královnu zajatkyňu a matku, která se snaží pomoci svým synům, zvláště pak Janovi Bezzemkovi. Ve druhé půli knihy autor naopak přináší to, co je v souvislosti s královnou diskutabilní a namnoze zůstává hypotetické. Tuto část knihy o čtyřech kapitolách lze chápat jako pojednání o druhém životě Eleonory Akvitánské.

První z kapitol se v chronologickém sledu věnuje nejstarším zprávám a svědectvím, která přispívaly k vytváření mýtu či tzv. „temné legendy“ po královnině smrti. Autor zohledňuje rovněž psychologický dopad na společnost, resp. jevy, které ovlivňovaly psychiku tehdejší lidí a jež se promítaly do písemných soudů o královně.





Ta oplývala značným majetkem, díky němuž dosahovala svobodnějšího postavení v rozhodování. Její sebevědomé vystupování, resp. její významný (mnohdy i určující) vliv jako ženy na politické dění vyvolával v myslích současníků strach a hlavně odpor proti porušování dobového řádu ve smyslu době odpovídající úlohy ženy v manželství. Neméně zajímavě autor uvádí na scéně emoce, jako opomíjený ukazatel činů vládnoucích postav minulosti. Otázka královny ctnosti a morálky pak tvoří hlavní motivy záporných soudů a mýtů, jež slovy autora dělají z Eleonory novou Messalinu (s. 206). Podle Floriho však původ těchto charakteristik koreluje pouze se snahou královny o zrušení manželství s francouzským králem a s její obranou oproti osočování z cizoložných úmyslů ze strany okolí. Podle autora zachycují další dějství v tzv. druhém životě Eleonory Akvitánské prameny po roce 1204, kdy se utváří obraz vášnivě a zvráceně cizoložné panovnice.

Druhá z kapitol se věnuje tématu lásky, resp. toho, co rozumíme pod nepřesným termínem „dvorská láska“. Autor upomíná předně na mimomanželské svazky a klade si otázku, jak do těchto motivů zapadá osud Eleonory, a zda jednotlivé literární náměty souvisí s jejím osobním životem. Flori rozebírá vliv díla Ondřeje Kaplana (Andreas Capellanus) a jeho pojednání o lásce – *De amore* i texty, jež se zabývají tzv. rozsudky lásky, které Kaplan připisoval Eleonoře a její dceři Marii de Champagne. Předposlední kapitola přináší hodnocení významu moci a patronátu královny. Ve druhém zmínovaném případě zvláště zaujme téma literárního patronátu: autor relativizuje starší závěry, jež přisuzovaly Eleonoře mecenát či podnícení téměř veškeré epické tvorby 12. století, ač jí nebylo žádné dochované

dílo dedikováno. Konečně v poslední kapitole se dočteme o zakomponování artušovského mýtu do platagenetovské rodové historie, jíž měl využít druhý manžel Eleonory anglický král Jindřich II. Nechybí ani hledání předobrazu Jindřicha II. a Eleonory u idealizovaného krále Artuše a jeho choti Gueinevery, které se však u badatelů různí. Jean Flori tak nenechává čtenáře na pochybách, že neklidný osud této ženy nemůže vést k jednoznačným závěrům ani v dnešní době. Dodejme však, že Flori nabízí své výsledky i přes zaujetí pro téma, pouze jako jeden z možných pohledů, které byly o Eleonoře Akvitánské napsány. Knihu lze pozitivně hodnotit nejen pro široké spektrum pramenných informací a přiblížení četných polemik či diskusí k tématu, ale také pro „zápal“ s jakým byla sepsána.

Dana Dvořáčková-Malá

Hubertus SEIBERT – Werner BOMM – Verena TÜRCK (Hrsg.)

Autorität und Akzeptanz. Das Reich im Europa des 13. Jahrhunderts

Ostfildern, Thorbecke Verlag 2013,
384 s. s řadou černobílých vyobrazení v textu
a osmi barevnými tabulemi v příloze,
ISBN 978-3-7995-0516-1.

Sborník z konference na počest 65. narozenin jihočeského rodáka, emeritního profesora heidelberské univerzity Stefana Weinfurtera, si dal za úkol sondážně postihnout postavení říše v přelomovém období konce štaufské vlády, čili jak se někdy zkratkovitě formuluje: „konce velkých císařů a počátku malých králů“. Jde o vnímání světské autority nejvyšší úrovně a její rezonance v různých sociálních i teritoriálních prostředích 13. století, a to s jistými přesa-

